

การศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

FEASIBILITY GUIDELINES STUDY OF BUSINESS NETWORK TO DEVELOP THE POTENTIAL OF SAFE VEGETABLE FARMERS GROUP, LOM SAK DISTRICT, PHETCHABUN PROVINCE

จตุพร จันทร์เพชร^{1*}
Jatupon Janpet^{1*}

Received : 14 June 2023

Revised : 18 September 2023

Accepted : 21 September 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) พัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) ศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จำนวน 4 กลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค และการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก มี 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก จำนวน 30 คน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง จำนวน 51 คน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง จำนวน 35 คน และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย จำนวน 35 คน มีสมาชิกทั้งสิ้น 151 ราย จำนวนพื้นที่ที่ปลูกผัก 1,008.5 ไร่ ผักส่วนใหญ่เป็นผักทานใบ เช่น ผักบุ้ง ผักชี ผักชีฝรั่ง ที่ผลิตตามฤดูกาล กระบวนการผลิต ปลูกเองโดยใช้ต้นกล้าจากสมาชิกในกลุ่ม การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานในครอบครัว และจ้างแรงงานในพื้นที่ ส่งขายให้กับตลาดผักเสียง อติศร และบริษัทรับซื้อ การควบคุมคุณภาพของผลิตผ่านมาตรฐาน GAP จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม แต่ยังเป็นการรวมกลุ่มในระดับต่ำระดับที่ 1 คือกลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน

เมื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย พบว่าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนมีแนวโน้มในทางที่ดี ปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มในทิศทางที่เป็นลบ เนื่องจากต้นทุนปัจจัยการผลิตสูง ด้านอุปสงค์มีแนวโน้มในทางที่ดี โครงสร้าง และสภาพ

¹ หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹ Economics Program Phetchabun Rajabhat University

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: jatupon.jan@pcru.ac.th

การแข่งขันมีแนวโน้มในทางที่ดี ด้านรัฐบาลมีแนวโน้มในทางที่ดี จึงสรุปได้ว่ามีโอกาสความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย เนื่องจากมีปัจจัยเชิงบวกที่สามารถพัฒนาเป็นการรวมกลุ่มได้ ส่วนด้านเหตุสุทธวิสัยที่เกิดขึ้นมีเหตุที่เกิดขึ้นเพียงครั้งคราวเท่านั้น

คำสำคัญ: คลัสเตอร์ / พัฒนาศักยภาพ / ผักปลอดภัย

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the community context and the specific context of the safety vegetable group, Lom Sak District, Phetchabun Province, 2) to develop the potential of the group of safe vegetable farmers in Lom Sak District, Phetchabun Province, 3) to study the feasibility of integrating business networks. Using in-depth interviews with safe vegetable farmers in Lom Sak District, totaling 4 groups by using the analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT Analysis) and analysis of competitiveness by using the Diamond Model. Safe Vegetable Farmers Group, Lom Sak District Large Agricultural Group totaling 30 people, Pak Chong Subdistrict totaling 51 people, Ban Klang Subdistrict Agricultural Group totaling 35 people and large agricultural groups in Ban Wai Subdistrict totaling 35 people. There are 151 members in total, with a total area of 1,008.5 rai of vegetables grown. The production process is planted by ourselves using seedlings from members of the group. Harvesting by labor in the family and employing workers in the area Sell to Adisorn Vegetable Market and buying company. Quality control of produce through GAP standards from organizing workshops to developing the potential of safe vegetable farmers. There is a possibility of merging. But it was also a 1st level low-level grouping, a group that had just begun to form.

When studying the feasibility of joining a group of safe vegetable farmers, it was found that the related and supporting industries had a positive trend. Factors of production tend to go in a negative direction due to the high cost of inputs. On the demand side, there are favorable trends, and the structure and competitive conditions have favorable trends. On the government side, there are positive trends. Therefore, it can be concluded that there is an opportunity and possibility to join a group of safe vegetable farmers. Because there are positive factors that can develop into a group. As for the force majeure that occurred, there were occasional events only.

Keywords: Cluster / Potential development / Safe vegetables

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนา ระยะยาว ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่มีลำดับความสำคัญสูง ต่อการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี และเพื่อผลักดันให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสู่ความเจริญเติบโตที่ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (ร่างแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2564) ในด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง การพัฒนาภาคเกษตรที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2562 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตร และ การแปรรูปที่เกี่ยวข้อง มีมูลค่า 1,477,589 ล้านบาท (Gross domestic product originated from agriculture and related agricultural manufacturing : GDP by NESDC (2021)) ซึ่งกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม มีมูลค่ารวมคิดเป็นร้อยละ 74.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตรและการแปรรูป (ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2564) แม้ว่ารัฐบาลได้ให้การส่งเสริม การผลิตและพัฒนาภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญในการยกระดับ การพัฒนาภาคเกษตรของไทย อาทิ 1) ขาดการเชื่อมโยงในลักษณะของคลัสเตอร์ตลอดห่วงโซ่มูลค่า ของสถาบันเกษตรกรและเครือข่าย เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาดและลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจ 2) ความไม่สอดคล้องกันของปริมาณและคุณภาพผลผลิต กับความต้องการของตลาดทั้งในด้านการ บริโภคทางตรงและการเป็นวัตถุดิบแปรรูปผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ความต้องการอาหารที่เพิ่ม มากขึ้น การใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบทางการเกษตรและของเหลือภาคเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น และความตระหนักของผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เป็นโอกาสให้ภาคการเกษตรไทยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจาก “ผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย” ไปสู่การผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ “ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก” แต่เมื่อพิจารณาความพร้อมของ ภาคเกษตรของไทยในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้สามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงนั้น พบว่า ยังมีประเด็นสำคัญที่จำเป็นจะต้องสร้างความชัดเจน ปรับปรุง และยกระดับ เพื่อลดข้อจำกัดต่าง ๆ กลยุทธ์การพัฒนาด้านการเกษตรหนึ่ง คือ การส่งเสริมการผลิต และการขยายตัวของตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูง อาทิ ผลผลิต เกษตรปลอดภัย สมุนไพรแปรรูป หรืออาหารทางเลือก ที่ต้องมีการณรงค์ และส่งเสริมให้ผู้บริโภค มีการตระหนัก เลือกใช้ และบริโภคสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่ปลอดภัย มีคุณภาพสูง และได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดตลาดสินค้าคุณภาพในวงกว้างอย่างทั่วถึง และที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ภาคเกษตรต้องมีการพัฒนาโลกเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเกษตรกร ร่วมไปถึงการส่งเสริมเกษตรกร ในรูปแบบธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิต การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและการพัฒนาเศรษฐกิจ มีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญ ในการดำเนินการให้เกิดความร่วมมือ คือ “คลัสเตอร์ (Cluster)”

Michael E. Porter (1990) ได้ให้ความหมายของคลัสเตอร์ไว้ว่า หมายถึง ความร่วมมือ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของกลุ่มอุตสาหกรรม อาจเป็นอุตสาหกรรมเดียวกันหรือ ต่างอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกันรวมถึงซัพพลายเออร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบัน การเงิน และสถาบันอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายและกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการบริหารจัดการ ความรู้ และเทคนิครวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม ตลอดจนประสิทธิภาพในการผลิตร่วมกัน โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนและจัดหาสาธารณูปโภคพื้นฐานสนับสนุน นอกจากนี้ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2565) กล่าวว่า คลัสเตอร์ (Cluster) คือ การรวมกลุ่มคลัสเตอร์ จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งในแนวดิ่ง และความเชื่อมโยงในแนวนอน โดยความเชื่อมโยงในแนวดิ่ง (Vertical Linkage) จะเป็นความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกัน สร้างความเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ให้สอดคล้องและพัฒนาาร่วมกันในกลุ่มธุรกิจที่เข้าร่วมในคลัสเตอร์เดียวกัน ส่วนความเชื่อมโยงในแนวนอน (Horizontal Linkage) เป็นความเชื่อมโยงกันกับอุตสาหกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งธุรกิจการให้บริการ สถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม สมาคมการค้า สถาบันและศูนย์วิจัยพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกัน เข้ามาร่วมดำเนินงานช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมร่วมกันในคลัสเตอร์และเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) โดยรวมของทุกธุรกิจที่อยู่ในคลัสเตอร์

ทฤษฎีระบบเพชรที่สมบูรณ์ (Diamond Model) Michael E. Porter (1980) ซึ่งได้วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม 4 ด้านที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิตของบริษัทได้แก่ (1) สภาวะปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions) (2) อุปสงค์ภายในประเทศ (Demand Conditions) (3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries) และ (4) โครงสร้างบริษัทและสภาพการแข่งขันของประเทศ (Firm Strategy, Structure and Rivalry) โดยความสัมพันธ์ของปัจจัยแวดล้อมทั้ง 4 ด้านจะมีผลสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้มีปัจจัยเสริมอีก 2 ปัจจัย อันได้แก่ บทบาทภาครัฐ (Government) และโอกาสทางธุรกิจ (Chance) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และประกอบเข้าเป็นระบบเดียวกันที่เรียกว่า “ระบบเพชร” (Diamond Model)

ดังนั้น จากความสำคัญและการก่อให้เกิดคุณประโยชน์นานับประการดังกล่าวข้างต้นของคลัสเตอร์ ที่เป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย (Farming) เน้นให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม และพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย ทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ ประธานและสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก จำนวน 30 คน ประธานและสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง จำนวน 51 คน ประธานและสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง จำนวน 35 คน และประธานและสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย จำนวน 35 คน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง และกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย

ตอนที่ 2 ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่ม

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้การสนทนากลุ่ม (Focus group) กำหนดแนวทางการสนทนากลุ่ม ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย (SWOT Analysis)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และครอบคลุมประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้องภาครัฐ แลกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย ได้แก่ ประธาน และสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก ประธาน และสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง ประธาน และสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง และประธาน และสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเขตพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 กลุ่ม ในมุมมองด้านการผลิต การจำหน่าย และการแข่งขัน

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการนำข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มผักปลอดภัย และข้อเสนอแนะแนวทางการที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) มาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนากลุ่มผักปลอดภัย แล้วนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย ในเขตพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้เครื่องมือหลักเป็นการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ร่วมกับเทคนิคอื่น คือ การสังเกต และการสอบถามจากบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ (Key Informant) ได้แก่ ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย จำนวน 4 กลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลข้อมูลที่จัดบันทึกไว้ และได้จากการศึกษาเอกสาร และสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขันกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวนสมาชิกกลุ่ม และแรงงาน ขนาด แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2.1 จัดอบรมให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย โดยมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่ม เรื่อง การพัฒนาศักยภาพระดับศักยภาพกลุ่มมาตรฐานการเพาะปลูก การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผักปลอดภัย

2.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis) โดยให้สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย ช่วยกันระบุประเด็นใน 4 หัวข้อ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค

3. เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

3.1 ศึกษาสถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจกลุ่มผักปลอดภัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการ ศักยภาพข้อจำกัด และการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา แนวโน้มความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ผักปลอดภัย ใช้การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ของ Michael E. Porter ซึ่งประกอบด้วย (1) สถานะปัจจัยการผลิต (2) สถานะอุปสงค์ (3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และ (4) ยุทธการ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน (5) บทบาทของภาครัฐและเหตุสุดวิสัย

ผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านห้วย คาดการณ์ว่ากลุ่มของตนเองมีการรวมกลุ่มในระดับกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เริ่มรวมตัวกัน (กลุ่มที่ผลิตอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หลวม ๆ ต้องการพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด) คิดเป็น 100% ซึ่งแตกต่างจากระดับกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่กำลังแสวงหาทิศทาง รวมตัวกันอย่างหลวมๆ แต่มีอุปสงค์และโอกาสทางการตลาด

สำหรับ ยังไม่สามารถเข้าถึงตลาดได้ กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มกำลังพัฒนา เป็นกลุ่มการผลิต/บริการที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและมีระดับการพัฒนาค่อนข้างดี ผู้มีส่วนได้เสียต่างมีความ เข้าใจในปัญหา และเป้าประสงค์ของกลุ่ม มีความพยายามที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้อยู่รอดและเติบโตได้ และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่มีศักยภาพสูง เป็นกลุ่มการผลิต/บริการที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้า อย่างเห็นได้ชัด สามารถกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และดำเนินการโดยลำพัง มีความคิดริเริ่มและ ความสามารถแสวงหาตลาดได้ และมีโอกาสทางการตลาดดี มีกลุ่มลูกค้าชัดเจน และมีความต้องการ รวมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75 โดยจำนวนสมาชิกจากทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 151 ราย จำนวนพื้นที่ ที่ปลูกผัก 1,008.5 ไร่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย

1. กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง ประธานกลุ่ม นายฉลอง คำมา สถานที่แปลงปลูกผัก ปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 12 ตำบลปากช่อง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 51 ราย พื้นที่ ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 408.25 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง คือ ข้าวโพดหวาน ถั่วฝักยาว มะเขือเทศเชอร์รี่ กรีนโอ๊ค ผักชี ผักบุ้ง ฟักทอง และคะน้า นอกจากนี้ ยังมีผลผลิตผักที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP คือ กะหล่ำดอก ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และมะเขือ ในส่วน ของการบริหารจัดการกลุ่ม ทางด้านสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน คือ ปัจจุบัน ตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในท้องตลาดทั่วไป กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วยการเพาะปลูก คือ เก็บเมล็ดจากแปลงตนเอง เพื่อใช้ เป็นต้นพันธุ์ในการเพาะปลูกครั้งต่อไป สมาชิกบางรายซื้อกล้าผักจากร้านค้าส่งเสริมการเกษตร และซื้อกล้าผักจากสมาชิกที่เพาะไว้เพื่อจำหน่าย การเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ ใช้แรงงานในครอบครัว ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นหลัก จ้างแรงงานในพื้นที่เก็บผลผลิต โดยมีการจ้างเก็บเป็นกะ ตั้งแต่ 07.00-11.00 น. ค่าจ้างกะละ 150-200 บาท และมีการจ้างตัดแต่ง จ้างมัดก่า เช่น ผักชีจ้างมัดก่าละ 4 บาท การตลาด คือ บริษัทรับซื้อให้ราคาประกัน โดยผลผลิตส่งตลาดที่ประเทศสิงคโปร์ และ ประเทศเยอรมัน ผลผลิตที่ผลิตที่กลุ่มจะได้รับการจัดสรรโควตาจากบริษัท ให้ทำการผลิตในปริมาณ ที่ต้องการเพื่อส่ง จากนั้นจะมีรถยนต์ของบริษัทมารับเองที่ทำการกลุ่มขายผลผลิตจะจัดส่งให้กับบริษัท ที่ทำสัญญาประมาณร้อยละ 45 รองลงมาขายผลผลิตที่ตลาดเสียงอดิศร ประมาณร้อยละ 50 และ ขายให้กับพ่อค้าปลีก ประมาณร้อยละ 5 และในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอสามารถหาได้จากสมาชิก รายอื่น ๆ ได้ เพราะมีปริมาณการเพาะปลูกที่มากพอ การควบคุมคุณภาพผลผลิต คือ ในการเก็บเกี่ยว ก่อนการบรรจุ จะนำมาคัดแยก และเรียงใส่ตะกร้า และคุณภาพผลผลิตต้องผ่านมาตรฐาน GAP ในส่วนของแหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเกษตร อำเภอ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก ประธานกลุ่ม นายสมบัติ จงทัน สถานที่ แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 ตำบลปากดุก มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 30 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 148 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปาก ดุก อำเภอหล่มสัก ที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP คือ คะน้าฮ่องกง กะหล่ำปลีขาว แตงกวา ขึ้นฉ่าย

ถั่วฝักยาว บวม มะเขือยาว มะเขือเจ้าพระยา ฟัก ต้นหอม ฟักทอง และกะหล่ำดอก สำหรับสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน คือ ผลผลิตที่ผลิตได้ ส่งขายที่บริษัทจุลไหมไทย ผลผลิตที่ผลิตได้ ส่งขายที่ตลาดเสียดิสร อำเภอลำสัก ผลผลิตจากที่อื่นที่ส่งมาขายในตลาดหล่มสัก มีผลผลิตผักปลอดภัยจากพื้นที่อื่นมาขาย เช่น บ้านหวาย บ้านปากช่อง และบ้านกลาง และมีพ่อค้า จากตลาดแถบภาคอีสานมาซื้อผลผลิต กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย การเพาะปลูก คือ พันธุ์ผักที่ปลูกมี 2 ประเภท คือ พันธุ์หนักใช้ระยะเวลาในการปลูก 2 เดือน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี และพันธุ์เบาใช้ระยะเวลาในการปลูก 45 วัน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น ผักทานใบ คือ คะน้า ผักชี เป็นต้น ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้เวลาเก็บตั้งแต่เช้ามืด หรือประมาณ ตี 4 จนถึง 7 โมงเช้า แล้วเริ่มเก็บใหม่ในช่วงบ่าย เวลาที่แดดไม่จัด และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะ นำมาที่บ้าน เพื่อทำ การตัดแต่ง ทำความสะอาด และบรรจุหีบห่อ เพื่อรอจัดส่งให้รถรับสินค้าในช่วงค่ำ การตลาด คือ ผลผลิตขายที่ส่งให้บริษัทจุลไหมไทย ผลผลิตขายที่ส่งที่ตลาดเสียดิสร หล่มสัก พ่อค้าคนกลาง จากภาคอีสาน การควบคุมคุณภาพ มีการสุ่มตรวจคุณภาพจากบริษัทที่รับซื้อ ทุกครั้ง ที่มีการส่งสินค้า แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย ทุนของตัวเอง ทุนจากพ่อค้า ที่ให้เราปลูก ประมาณร้อยละ 60 ภูมิจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอลำสัก และแหล่งความรู้ที่ส่งเสริมได้แก่ เกษตรแม่ใจ เกษตรที่สูง เกษตร อำเภอลำ และเกษตรตำบล

3. กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก ประธานกลุ่ม นางสาวณัฏฐ์ แสงอ่อง สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านหวาย มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัย จำนวน 201.25 ไร่ กลุ่มเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2563 โดยสมาชิกในกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 15 ราย และจำนวนสมาชิกที่เหลืออยู่ยังอยู่ในระหว่างการขอรับรอง ในอนาคตต่อไป กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย การเพาะปลูก คือ ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเป็นหลัก คือ ผักชีใบเลื่อย หรือผักชีฝรั่ง ผักชีไทย ขึ้นฉ่าย พริก มะเขือ และโหระพา สำหรับสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในตลาดโดยสมาชิกในกลุ่มใช้วิธีการเพาะปลูกแบบหวานเมล็ด เพียงอย่างเดียว และเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวจะใช้วิธีคัดเลือกต้นที่สมบูรณ์มาเป็นต้นพันธุ์ในการปลูก ครั้งต่อไป และลักษณะแปลงปลูกจะเป็นแปลงยกร่อง และใส่น้ำในแปลงให้น้ำขังตลอดเวลา และ มีการคุมแปลงด้วยตาข่ายกรองแสงสีดำ เพื่อป้องกันแสงแดดที่แรงเกินไป การเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ ระยะเวลาในการเพาะปลูกหนึ่งรอบการผลิตใช้ระยะเวลา 45 วัน ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้ 3 ครั้ง โดยเพาะกล้า 15 วัน จากนั้นในรอบแรกสามารถเก็บผลิตได้ภายใน 1 เดือน เมื่อเก็บหมด จะทิ้งระยะเวลาให้ผักชีใบเลื่อยเติบโต เก็บอีกครั้งในรอบที่ 2 ทิ้งระยะเวลา 1 เดือน และรอบที่ 3 ทิ้งเวลาอีก 1 เดือน จึงเก็บผลผลิต จากนั้นผลผลิตจะไม่ได้คุณภาพ หมาดุดูกาล จึงทำการรื้อแปลง และปลูกใหม่ในรอบต่อไป การตลาด ในเรื่องการนำผลผลิตขายที่ “ตลาดผักเสียดิสร” โดยปริมาณ การขายที่ตลาดนี้อยู่ที่ประมาณร้อยละ 85 มีรถบริษัทมารับซื้อ (ทุกวันพุธ) และฝากรถผักไปประมาณ

ร้อยละ 5 โดยเกษตรกรจะเสียค่าฝากส่งอยู่ที่ 10 บาทต่อถุง ส่งตัวแทนจำหน่าย Big C ประมาณ ร้อยละ 5 ส่งขายที่ตลาดไทย โดยเกษตรกรเป็นผู้ไปนั่งจำหน่ายเอง ประมาณร้อยละ 5 และการบรรจุ ถุงเพื่อจำหน่าย ใส่ถุงใส บรรจุถุงละ 5 กิโลกรัม โดยจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 20 บาท ถุงละ 100 บาท และราคาขึ้นลงตลาด การควบคุมคุณภาพผลผลิต คือ ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะมีการคัดคุณภาพ จากแปลงปลูกทันที จากนั้นนำผลผลิตมาคัดแยกก่อนการบรรจุ จะมีการคัดคุณภาพอีกครั้ง และ การจำหน่ายผลผลิตในตลาด ต้องมีการสุ่มตรวจสอบราคาก่อนส่งทุกครั้ง แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์

4. แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก ประธานกลุ่ม นางสร้อยทิพย์ เต็มคำ สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านกลาง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัย จำนวน 251 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบล บ้านกลาง อำเภอหล่มสัก ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเพื่อจำหน่ายได้รับรองมาตรฐาน GAP ได้แก่ กะหล่ำดอก ผักชีไทย ผักชีลาว พริก ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว และมะระ ในส่วนของผลผลิตของ กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง ที่ยังได้รับรองมาตรฐาน GAP มีดังนี้ มะเขือ และกะหล่ำปลี สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาวะการแข่งขัน ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คน จำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในตลาด กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย ในการปลูกสมาชิก ชื้อต้นกล้าจากสมาชิกด้วยกันเองที่เพาะขาย สมาชิกบางรายจะใช้วิธีหว่านกล้าไว้ และเก็บมาเป็นต้นพันธุ์ต่อไป และในการปลูกจะใช้สารชีวพันธุ์ร่วมด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจาก กรมพัฒนาที่ดิน การเก็บเกี่ยวผลผลิต พี่แต่ละชนิดมีระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกัน อาทิเช่น ผักชีลาว ผักชีฝรั่ง มีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 1 เดือน ได้ประมาณ 4-5 รอบต่อปี และ เก็บเกี่ยวผลผลิตจะใช้วิธีการจ้างแรงงานมาเก็บเกี่ยว โดยจะจ้างแรงงาน 2-3 คน เก็บเป็นช่วงเวลา ค่าจ้างอยู่ประมาณช่วงละ 200 บาท/คน การตลาด เป็นการขายผลผลิตที่ตลาดผักเสียงอดิศร เป็นหลักเพียงที่เดียว การควบคุมคุณภาพของผลผลิตสมาชิกเป็นผู้ควบคุมเอง โดยต้องผ่านคุณภาพ ตามเกณฑ์ GAP แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงาน เกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์ ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย โดยมีกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพกลุ่มในเรื่อง การพัฒนาระดับศักยภาพกลุ่มมาตรฐานการเพาะปลูก และการเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขัน และให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผักปลอดภัย และประเมินความเป็นไปได้ ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ (Cluster) ผักปลอดภัย

ผลจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ธุรกิจผักปลอดภัย จึงมีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม แต่ยังเป็นการรวมกลุ่มที่ 1 อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากกลุ่มมีตลาดจำกัด คือขายส่งให้พ่อค้าประจำ และที่ตลาดผักเสี่ยงอันตรายเท่านั้น ไม่มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน ลักษณะของผักเป็นผักทานใบทั่วไป การแข่งขันในตลาดสูงมากและมักเน้นที่ราคาถูก ดังนั้น การส่งเสริม และผลักดันให้เป็นคลัสเตอร์กลุ่มนี้จึงต้องมีเป้าหมายการพัฒนาในหลายด้านไปพร้อมๆ กัน เช่น การผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ปี พ.ศ. 2564 ในเรื่องการแบ่งระดับศักยภาพกลุ่มคลัสเตอร์ ที่กล่าวว่า ระดับศักยภาพของคลัสเตอร์จะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เรียงตามลำดับศักยภาพต่ำไปยังศักยภาพสูง คือ กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่กำลังแสวงหาทิศทาง กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มกำลังพัฒนา และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่มีศักยภาพสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย ด้วยแบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model)

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปเป็นกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดภัยตำบลบ้านกลาง และกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านห้วย มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 151 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวนทั้งสิ้น 1,008.50 ไร่ โดยทุกกลุ่มที่ปลูกผักปลอดภัยได้รับรองมาตรฐาน GAP ผลผลิตของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผักใบ เช่น ผักชี ผักชีใบเลื่อย ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดขาว กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ขึ้นฉ่าย ต้นหอม ถั่วฝักยาว พริก โหระพา มะเขือ แตงกวา ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่จะขายที่ตลาดผักเสียงอดิศร อำเภอลำสัก เป็นหลัก

รองลงมาขายให้บริษัทรับซื้อที่ประกันราคา ขายที่ส่งให้บริษัทจุลไหมไทย และบางส่วนขายให้พ่อค้าคนกลางจากภาคอีสาน ในการควบคุมคุณภาพผลผลิตต้องผ่านมาตรฐาน GAP และมีการสุ่มตรวจคุณภาพ จากบริษัทที่รับซื้อ ทุกครั้งที่มีการส่งสินค้า ในส่วนของแหล่งทุน สถาบันการเงิน มาจากทุนของตัวเอง ทุนจากพ่อค้าที่ให้เราปลูก และกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแหล่งความรู้ สถาบันการศึกษา เกษตรแม่โจ้ เกษตรที่สูง เกษตรอำเภอก เกษตรตำบล และเกษตรจังหวัด

จากการศึกษาสถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจกลุ่มผักปลอดภัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการ ศักยภาพข้อจำกัด และการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา แนวโน้มความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ผักปลอดภัยพบว่า กลุ่มผักปลอดภัย ทั้ง 4 กลุ่มข้างต้น เมื่อสอบถามถึงความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มปรากฏว่าแต่ละกลุ่มให้ความคิดเห็นว่า มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มผักปลอดภัย เห็นได้จากเมื่อมีการสร้างเครือข่ายในการสั่งซื้อวัตถุดิบรวมกัน แม้กระทั่งในส่วนของเมล็ดพันธุ์ และกล้าผัก หรือตะกร้าใส่ผักที่ทางกลุ่มจะมีการสั่งซื้อในชุมชนที่ผลิตออกมาขาย ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่มผักปลอดภัย โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) สอดคล้องกับ ญัฐพล บัวเปลี่ยนสี ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์ บุญชาติ คติวัฒน์ และวันเพ็ญ กลับกลาย (2561) ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่กล่าวว่า ควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรความร่วมมือตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับ วีระพล ผ่องสุภา (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่กล่าวว่า ความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จำนวน 3 ปัจจัยคือ กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของประเทศบทบาทของรัฐบาล และเหตุสุดวิสัยที่เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรค สอดคล้องกับ ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และ คณิดา ไกรสันติ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ได้กล่าวว่าการจัดการที่ดีของวิสาหกิจชุมชนสิ่งสำคัญในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถยืนหยัดต่อไปได้นั้นจำเป็นต้องศึกษาบริบท และสภาพการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ที่เกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชนตลอดจนการศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับหลักการแนวทางที่มีแนวคิดมาจากทฤษฎีความสามารถในการแข่งขันของ Michael Porter คือการรวมกันใช้ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งธุรกิจ และหน่วยงานสนับสนุนทำให้เกิดความเชื่อมโยงเครือข่าย มีการแบ่งปันความรู้ทั้งจากกลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัยได้พัฒนาความร่วมมือเครือข่ายธุรกิจ ระหว่างกลุ่ม ภาครัฐ กับหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัยรู้จักหลักในการพัฒนา

ความร่วมมือในรูปแบบคัดเตอร์ โดยการจัดประชุม หรืออบรม เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์การจัดทำความร่วมมือเครือข่ายธุรกิจ (คลัสเตอร์) ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกเพื่อให้ตรงกับความต้องการ อาทิ การพัฒนาองค์ความรู้ การตลาด การผลิต เป็นต้น ควรให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ภายในและภายนอกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรดำเนินการศึกษาในเรื่องพัฒนาความร่วมมือเครือข่ายธุรกิจ ควรมีการจัดประชุม อบรม และควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานระหว่างสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อบรมได้รู้จัก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2565). **แนวคิดและกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2565).
- ฐานันท์ ตั้งจุฑา และ คณิดา ไกรสันติ. (2560). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา**. ในการประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8 (น. 969-984). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี, ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์, บุญชาติ คติวัฒน์ และวันเพ็ญ กลับกลาย. (2561). **การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในอำเภอนมสารตาม จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. **มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 38(4): 52- 65.
- วีระพล ผ่องสุภา. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun18/6214070121.pdf> (2565, 9 มีนาคม)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”**. กรุงเทพฯ: ข่าวสาร/กิจกรรม.
- Porter, E. M. (1980). **The Comparative Advenger of Nation**. [Online], Available: New York. A Division of Macmillan. (2023, 11 September).
- Porter, E. M. (1990). **The Competitive Advantage of Nations**. [Online], Available: London: Macmillan. (2023, 11 September).
-